

บทที่ ๕

บทสรุปและเสนอแนะ

สรุป

สภาพการเมืองไทยในช่วงตุลาคม ๒๕๑๖ ถึงตุลาคม ๒๕๑๙ เป็นช่วงเวลาที่มีประชาธิปไตยของไทยกำลังเฟื่องฟูเต็มที่ ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทตื่นตัวกับประชาธิปไตยที่ได้มาหลังตุลาคม ๒๕๑๖ นับเป็นช่วงเวลาของไทยที่ได้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงหลังจากที่รอคอยกันมานานกว่า ๔๐ ปี แต่แล้วประชาธิปไตยที่ได้มาจากการเรียกร้องและความเสียสละของนักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนก็อยู่ได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น ได้ถูกพลังอำนาจเก่าคือผู้นำฝ่ายทหารเข้ายึดครองตามเดิม โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน โดยการนำของพลเรือเอกสฤษดิ์ ชลออยู่ ทำการรัฐประหารยึดอำนาจในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

จากสภาพการณ์ต่าง ๆ ของบ้านเมือง ในช่วงเวลาดังกล่าว ถ้าดูอย่างผิวเผินก็ดูคล้ายกับประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุคประชาธิปไตยอย่างจริงจัง ดังที่ได้กล่าวถึงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองแล้วในบทที่ ๓ แต่ความเป็นจริงแล้ว การตื่นตัวของประชาชนในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นเพียงการตื่นตัวเพียงชั่วคราว เมื่อเวลาผ่านไปสถานการณ์ต่าง ๆ ก็คืนเข้าสู่สภาพเดิมที่เคยเป็นมา โครงสร้างไม่ว่าจะเป็นทางสังคม เศรษฐกิจหรือการเมือง มิได้มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

ทางสังคม ปัจจัยหลักที่ชี้ถึงเรื่องนี้คืออุดมการณ์ประชาธิปไตย ที่คนไทยส่วนใหญ่เข้าใจนั้น ยังไม่เป็นการถูกต้อง อุดมการณ์ทางการเมืองของไทยนั้นจะเปลี่ยนไปตามผู้นำและมีความเชื่อว่า ประชาธิปไตยนั้นจะต้องประกอบด้วย การมีรัฐธรรมนูญ มีกฎหมายเลือกตั้ง มีพรรคการเมืองและมีวิธีการประชาธิปไตย คือมีระบบรัฐสภา การถือเสียงข้างมาก เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ก็ถือได้แล้วว่าเป็นประชาธิปไตย โดยไม่คำนึงถึงว่าอำนาจในการปกครองประเทศนั้นจะตกอยู่ในมือของผู้ใด วิธีการปกครองนั้นเป็นวิธีการปกครองที่จะส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมได้บรรลุถึงความสุขสมบูรณ์อย่างไม่มีขีดจำกัดทางรายได้ และโอกาสในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ สังคมไทย ยังคงมีลักษณะที่ไม่เอื้อต่อประชาธิปไตย

คือมีลักษณะแบบอำนาจนิยมหรืออนุรักษนิยม ประชาชนขาดความตื่นตัวในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเห็นได้จากการให้เสรีภาพอย่างเกินขอบเขตหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และหลังจากได้มีการประกาศใช้ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 และได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศขึ้นในวันที่ 26 มกราคม 2518 ปรากฏว่า ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรทั่วประเทศเพียงร้อยละ 47.00¹ และการเลือกตั้งในครั้งต่อมาคือในวันที่ 4 เมษายน 2519 มีจำนวนประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศโดยเฉลี่ยกลับลดต่ำลงจากครั้งแรก โดยมีผู้มาใช้สิทธิทั่วประเทศร้อยละ 43.99 เท่านั้น² จากผลการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ 2 ครั้งดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตย หรือยังไม่มี ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง จึงไม่ยอมเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือ ให้ความสนใจเรื่องการเมือง ซึ่งนับเป็นพื้นฐานอันสำคัญในการพัฒนาระบอบการปกครอง ประชาธิปไตย ส่วนการตื่นตัวที่เกิดหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นเพียงปรากฏการณ์ ชั่วคราวที่ตื่นตัวชั่วขณะเท่านั้น และเมื่อเวลาผ่านไปสภาพการณ์นั้นจะกลับคืนสู่สภาพปกติ

นอกจากนั้น สภาพชีวิตของพลเมืองในชนบททั่วไป ยังไม่มีความสนใจเรื่อง การเมืองและประชาธิปไตย ไม่เล็งเห็นความสำคัญของสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นเรื่องห่างไกลตัว สาเหตุเนื่องจากรัฐบาลแต่ละชุดไม่ได้ ให้ความสำคัญในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนและไม่มีความจริงใจที่จะให้ประชาชน ได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และปลูกฝังให้ประชาชนเข้าใจผิดว่า ข้าราชการเป็นผู้นำ เป็นเจ้านายของประชาชน ทำให้ข้าราชการถือโอกาสใช้อำนาจในทางที่ผิดแก่ประชาชนกดขี่ ข่มเหงประชาชน ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเพิ่มขึ้นอีก

การเปลี่ยนแปลงขนาดของสังคมคือการเพิ่มจำนวนประชากรในระยะ 10 ปี

¹ กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร, 4 เมษายน 2519, หน้า 19.

² เรื่องเดียวกัน.

ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 - พ.ศ. 2513 ประชากรเพิ่มจาก 26 ล้าน (พ.ศ. 2503) เป็น 36 ล้าน (พ.ศ. 2513) มีผลกระทบต่อความเจริญของสังคมเมือง ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 เป็นแรงผลักดันทำให้เกิดการจลาจล ในปี พ.ศ. 2516

สภาพทางเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยากจน มีรายได้อยู่ในระดับต่ำ ส่วนคนรวยก็รวยมาก จนทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน กลุ่มนายทุนที่คุม เศรษฐกิจของประเทศในช่วงเวลานั้นมีอยู่ไม่กี่ตระกูล ก็อยู่ในสภาพที่ผูกขาดและมีผลประโยชน์ร่วมกันกับผู้ปกครองประเทศ เช่น การที่ผู้นำทางการเมืองได้เข้าไปมีส่วนหรือเป็นกรรมการในบริษัทต่าง ๆ การเอื้อประโยชน์ให้แก่กันทางการเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในสภาพยากจน ต้องเอาใจใส่เกี่ยวกับเรื่องปากท้อง จนไม่ใส่ใจกับสภาพสังคมหรือความเป็นไปของบ้านเมือง ดังรายงานเรื่อง อุปสรรคการเผยแพร่ประชาธิปไตยของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยที่จังหวัดอุตรธานีว่า ประชาชนได้ให้ความสนใจในประชาธิปไตย เนื่องจากชาวชนบทเข้าใจว่า ประชาธิปไตยจะช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาเกี่ยวกับปากท้องของคนได้มากน้อยเพียงใด³

สภาพทางการเมือง การเมืองไทยมีลักษณะเป็นระบบอำมาตยาธิปไตย ซึ่งหมายถึง กลุ่มที่มีอำนาจทางการเมืองเป็นกลุ่มข้าราชการชั้นนำของไทย ไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจหรือพลเรือน ได้มีอำนาจในการปกครองตลอดมา แม้แต่รัฐบาลที่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ก็ไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง ขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศได้ วัฏจักรการเมืองของไทยจึงหนีไม่พ้นวัฏจักรวงกลม ที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

การเมืองในช่วง 14 ตุลาคม 2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519 เป็นช่วงที่มีการตื่นตัวอย่างมาก คนทุกระดับหันมาให้ความสนใจกับการเมือง มีการเดินขบวน ชุมนุมประท้วง นัดหยุดงาน ซึ่งแผ่ขยายไปทุกหน่วยงาน การชุมนุมประท้วงนัดหยุดงานในระหว่างปี พ.ศ. 2516 - พ.ศ. 2519 รวมทั้งสิ้น 1,232 ครั้ง⁴ ทำให้ประชาชนทั่วไปเห็นว่า

³ ประชาธิปไตย (22 เมษายน 2517) : 6.

⁴ กระทรวงมหาดไทย, กรมแรงงาน, สถิติข้อพิพาทแรงงาน 2520, หน้า 45.

การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบที่ทำให้เกิดความวุ่นวาย มีความขัดแย้งและใช้เสรีภาพเกินขอบเขต ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลพลเรือนที่ได้รับการแต่งตั้งภายใต้การนำของนายสัญญา ธรรมศักดิ์ หรือรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนภายใต้การนำของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช หรือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

สถาบันทางการเมือง อันได้แก่พรรคการเมือง รัฐสภา รัฐธรรมนูญ ก็ไม่เอื้อให้เกิดประชาธิปไตยขึ้น พรรคการเมืองไทยในช่วงนั้น เป็นพรรคการเมืองที่มีมากมายหลายพรรคและรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ไม่มีอุดมการณ์ของพรรคที่แน่นอน เพียงแต่รวมตัวกันเพื่อทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านรัฐบาล โดยไม่คำนึงถึงว่า สมาชิกในพรรคจะมีอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างไร จึงมักเห็นได้ว่าพรรคการเมืองต่าง ๆ มักเกิดการแตกแยกกันเองภายในพรรคเสมอเมื่อผลประโยชน์ขัดกัน และการมีพรรคการเมืองหลายพรรคนั้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เสถียรภาพของรัฐบาล ไม่มั่นคง เพราะการจะตั้งรัฐบาลได้จะต้องหาสมาชิกมาจากหลาย ๆ พรรค และเมื่อจัดสรรตำแหน่งต่าง ๆ แล้ว จะเกิดความขัดแย้งกันด้วยเรื่องผลประโยชน์ จนทำให้เกิดการยุบรัฐบาล ดังเช่น รัฐบาลของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เนื่องจากมีคะแนนเสียงสนับสนุนไม่เพียงพอ ดังนั้นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ควรมีพรรคการเมืองอย่างมาก 3 พรรค เพื่อจะได้มีคะแนนเสียงสนับสนุนรัฐบาลได้เพียงพอ และสามารถบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในระบอบประชาธิปไตย สมาชิกของรัฐบาลควรมาจากการเลือกตั้งมากกว่าการแต่งตั้ง เพราะประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ แต่ปรากฏว่า สมาชิกรัฐสภาไทยทุกสมัยจะประกอบด้วยวุฒิสมาชิก ซึ่งได้รับการแต่งตั้งควบคู่ไปกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสมอ และแทบทุกสมัยวุฒิสมาชิกจะมีอำนาจเหมือนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้ได้รับความไว้วางใจจากเจ้าของประเทศคือประชาชนเลือกตั้งเข้ามา และวุฒิสมาชิกเหล่านี้มักจะเห็นประโยชน์ของคนและพวกพ้องสำคัญกว่าของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ประชาธิปไตยของไทย จึงมีลักษณะคล้ายคามความคิดเห็นของผู้นำในแต่ละยุคสมัย

รัฐธรรมนูญทุกฉบับ ตั้งแต่ฉบับพุทธศักราช 2475 มาจนกระทั่งรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2521 มีลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยมากกว่าฉบับอื่น ๆ อยู่เพียง 2 ฉบับ นั่นคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ซึ่งมีโครงสร้างที่เป็นประชาธิปไตยมากกว่า คือได้ยกเลิกสมาชิกประเภท 2 และแยกข้าราชการประจำออกจากข้าราชการ

การเมือง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ที่กำหนดหลักการ ให้การเมืองดำเนินไปในระบบพรรค โดยบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมืองและห้ามข้าราชการการเมืองเป็นข้าราชการประจำหรือเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนของบริษัทห้างร้าน ซึ่งเป็นหลักที่ประเทศประชาธิปไตยส่วนมากยึดถือกัน

รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ ในช่วง 14 ตุลาคม 2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519 เป็นรัฐบาลที่มีอำนาจแต่เพียงนิตินัย ขาดอำนาจทางพฤตินัยในการที่จะแก้ปัญหาของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้อำนาจทางการเมืองกลับเข้าสู่หลังเก่าคือกลุ่มข้าราชการชั้นนำเช่นเดิม จนท้ายสุดกลุ่มพลังเก่าที่สูญเสียอำนาจไป ก็สามารถยึดอำนาจกลับคืนได้ โดยการทำให้รัฐประหารของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งนำโดยพลเรือเอก สงัดชลออยู่

ทางด้านนโยบายการเมืองของแต่ละรัฐบาลเท่าที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว จะพบว่า นโยบายของแต่ละรัฐบาลยังคงวนเวียนอยู่ในระบอบอนุรักษนิยม ยังคำนึงถึงความสำคัญของตัวบุคคลมากกว่าระบบ การเมืองจะดำเนินนโยบายไปอย่างไรนั้น สามารถดูได้จากทัศนคติ ความเชื่อมั่นของผู้นำเป็นสำคัญ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมาก แม้ในช่วงหลัง 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเป็นยุคที่ประชาชนเกิดความตื่นตัวต่อสู้สิทธิเสรีภาพ แต่ก็ เป็นอยู่เพียงช่วงระยะสั้น ๆ และเมื่อขบวนการนิสิตนักศึกษาเริ่มแปรเปลี่ยนเจตนารมณ์ดั้งเดิมไป ทำให้ประชาชนหมดความศรัทธาเชื่อถือพลังในการต่อสู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ก็ลดน้อยลงและคืนเข้าสู่สภาพปกติ นั่นคือ ระบอบการปกครองตกอยู่ในมือของทหารและ ข้าราชการชั้นนำตามเดิม การพัฒนาประชาธิปไตยก็หยุดชะงักลงอีกครั้งหนึ่ง ประชาธิปไตยของไทยจึงไม่สามารถบรรลุสู่เป้าหมายได้

อุปสรรคที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาธิปไตยของไทยไม่ประสบความสำเร็จ ความความคาดหวัง มีด้วยกันหลายประการคือ

1. สถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ไม่ได้ให้การเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) แก่ประชาชน ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง "และมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างผิด ๆ ดังเช่นที่คนแสดงออกของกลุ่มพลังต่าง ๆ ช่วงหลัง 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเป็นการใช้กฎหมายเหนือกฎหมาย

เป็นการกระทำที่ผิด เจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ถึงแม้จะมีนักศึกษาบางกลุ่มได้พยายาม เข้าไปเผยแพร่ประชาธิปไตยให้แก่กลุ่มชนต่าง ๆ แต่กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้ขาดความสนับสนุนจากสถาบันทางการเมือง และเมื่อเวลาต่อมาเจตนารมณ์ของนักศึกษาเปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นข้อผิดพลาดที่ฝ่ายตรงข้ามหรือกลุ่มอนุรักษนิยมนำขึ้นมาโจมตี และทำการล้มล้างขบวนการต่าง ๆ จนเสื่อมกำลังลงและสูญสลายไปในที่สุด

2. อุดมการณ์ทางการเมือง (Political Ideology) อุดมการณ์ทางการเมืองของไทยไม่มีจุดหมายที่แน่นอน เพราะผู้ที่กำหนดระบอบการปกครองคือผู้นำในแต่ละยุค จึงทำให้อุดมการณ์ทางการเมืองในการปกครองประเทศ เปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลาแล้วแต่ผู้นำรัฐบาลจะเป็นใคร แนวคิดเป็นอย่างไร ประชาธิปไตยในยุคนั้น ๆ คงเปลี่ยนไปตามลักษณะของผู้นำนั้น ส่วนใหญ่ผู้นำทางการเมืองของไทยมักมีลักษณะอำนาจนิยมมากกว่าประชาธิปไตย

3. การจัดองค์กรทางการเมือง (Political Organization) ของไทยยังขาดความต่อเนื่อง บางยุคบางสมัย องค์กรทางการเมือง เช่นพรรคการเมืองถูกกีดกันและยกเลิก จะเห็นว่าเมื่อเกิดรัฐประหารทุกครั้ง พรรคการเมืองจะถูกยกเลิก และพรรคการเมืองของไทยส่วนใหญ่ไม่มีอุดมการณ์ที่แน่นอน มุ่งประโยชน์ของตนเป็นส่วนใหญ่ เมื่อขัดผลประโยชน์ก็เกิดการทะเลาะวิวาท แดกความสามัคคีและบ่อยครั้งเป็นเหตุให้เกิดการยุบสภา ดังนั้นพรรคการเมืองที่ไม่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตย จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาธิปไตยของไทยต้องล้มลุกคลุกคลานตลอดมา

4. ทศนคติของผู้ปกครอง เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้น เป็นเพียงแค่อำนาจ แต่การปกครองจริง ๆ ของไทยเท่าที่ผ่านมาตั้งแต่เริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2532 ยังไม่มียุคสมัยใดที่ผู้นำจะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของเผด็จการ ดังนั้นการจะเป็นประชาธิปไตยได้มากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับความตั้งใจและความจริงใจของผู้นำประเทศ ถ้าหากผู้นำต้องการเป็นประชาธิปไตยก็สามารถจะกระทำได้โดยไม่ยาก เพราะสภาพการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจและสังคมย่อมดำเนินไปภายใต้การนำของรัฐบาล จึงไม่น่าจะเป็นข้ออ้างที่รัฐบาลจะนำมาอ้างถึงความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยของไทย

ผลสรุปของวิกฤตการณ์ทางการเมือง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

ผลในทางการเมือง คือการยุติการบริหารประเทศของรัฐบาลจอมพลถนอมที่ได้ปกครองประเทศด้วยระบบเผด็จการมานานถึง 10 ปี เปิดโอกาสให้พลเรือนได้ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งแรกในรอบ 16 ปี ในระยะนั้น พลเอกกฤษณ์ สีวะรา ได้ให้คำมั่นกับประชาชนไทยในลักษณะที่ว่า ทหารจะหยุดการเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองและจะหยุดบทบาทในการปกป้องคุ้มครองรัฐบาล หากมีผู้วิเคราะหว่า การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอันเป็นผลมาจากวิกฤตการณ์นี้ไม่ควรจะถูกแปลความหมายว่าเป็นการเริ่มต้นของการที่ทหารจะไม่มีอำนาจทางการเมืองอีกต่อไป ทั้งนี้ เพราะการล่มสลายของรัฐบาลจอมพลถนอมนั้น เป็นเพียงการเปลี่ยนผู้บริหารระดับสูงของประเทศเท่านั้น แต่โครงสร้างทางสังคมและการเมืองยังคงเดิมแทบทุกอย่าง และเป็นการเปิดโอกาสให้ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยได้เข้ามามีบทบาทในด้านการเมือง เป็นอย่างมาก

ผลในทางด้านเศรษฐกิจ วิกฤตการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้ก่อให้เกิดการชะงักงันทางเศรษฐกิจและความเสียหายอย่างมากมาย ทรัหย์สินและสถานที่ราชการที่ได้รับความเสียหายจากวิกฤตการณ์นี้ เป็นจำนวนเงินสูงกว่า 1,000 ล้านบาท การติดต่อสื่อสารและคมนาคมทั้งทางอากาศและทางน้ำหยุดชะงักไปชั่วคราว ไม่นับรวมการเสียเวลาในการทำงานและการศึกษา ของส่วนราชการ หน่วยงานเอกชนและโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ กิจกรรมธุรกิจบันเทิงทุกชนิดหยุดชะงัก โดยเฉพาะโรงภาพยนตร์ต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ๗ รายได้เริ่มตกนับตั้งแต่วันแรก ๆ ของวิกฤตการณ์ ธุรกิจเพียงอย่างเดียวที่ได้ประโยชน์จากเหตุการณ์ดังกล่าวคือ ธุรกิจหนังสือพิมพ์ทุกฉบับมียอดขายเพิ่มขึ้น*

ผลทางด้านสังคม เป็นผลทำให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชนเสียชีวิตเป็นจำนวนถึง 76 คน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บพิการทั้งทางร่างกายและจิตใจ

*

ระวีวรรณ ประกอบผล, "สื่อมวลชนกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 96.

เป็นจำนวนถึง 76 คน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บพิการทั้งทางร่างกายและจิตใจอีก เป็นจำนวนมาก *

สรุปผลของวิกฤตการณ์ทางการเมือง 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

ผลทางการเมือง เห็นได้ชัดคือการกลับมาใหม่ of รัฐบาล เผด็จการอีกครั้ง หนึ่ง แต่การเผด็จการนี้มาจากรัฐบาลซึ่งมีพลเรือนเป็นผู้นำ คือนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งได้ให้ความสำคัญทางด้านความมั่นคงทางการเมือง การเข้มงวดกวดขันต่อการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ และผลทางการเมืองที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การกีดกันนักการเมืองและประชาชนที่ถูกเรียกว่า "หัวก้าวหน้า" หรือ "พวกซ้าย" ออกจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเปิดเผยโดยสิ้นเชิง มีการตรวจค้น สอบสวนและจับกุม ทำให้นักการเมืองและนักศึกษาฝ่ายซ้ายเป็นจำนวนมากอยู่ในสภาพหวาดกลัว สิ้นหวัง ทำให้นักการเมืองนักวิชาการ นิสิตนักศึกษาฝ่ายซ้ายเป็นจำนวนมาก "เข้าป่า" และบางส่วนหนีออกต่างประเทศ

ในด้านขบวนการนิสิตนักศึกษานั้น เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ได้ทำให้กิจกรรมและขบวนการของนิสิตนักศึกษาต้องหยุดลงโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้เนื่องมาจากการจับกุมกวาดล้างนิสิตนักศึกษา และคำสั่งที่ 43/2519 ของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินให้ตั้งกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาและยกเลิกลูกข่ายนิสิตนักศึกษากลุ่มหลังค่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มกรรมกรและกลุ่มเกษตรกร ซึ่งถูกมองจากคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินและรัฐบาลใหม่ว่าเป็นพวกซ้ายก็ต้องล้มเลิก เพราะถูกการจำกัดการเคลื่อนไหวทางการเมืองและการเรียกร้องทางแรงงานใด ๆ ทุกอย่าง

ผลทางด้านสังคม เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ได้สร้างความแตกแยกระหว่างคนไทย ฝ่ายที่เป็นชายและฝ่ายที่เป็นขวา สร้างความขมขื่นให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ที่มีลูกหรือศิษย์ที่ถูกจับกุม ถูกกวาดล้าง จนต้องหนีเข้าป่าเพราะความหวาดกลัว เกิดความรู้สึกและชิงชัง คือการกระทำของฝ่ายขวาที่รุนแรงดังกล่าว ความขัดแย้งทางด้านความคิดของคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่า มีให้เห็นทั่วไปในชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว

*

โปรดดู ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ขบวนการประชาชน ตุลาคม 2516 (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2517)

ซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุดในสังคม ไปจนถึงกลุ่มทางสังคม สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ความ
แตกแยกระหว่างพวกที่มีความโน้มเอียงไปทางซ้ายและพวกที่โน้มเอียงไปทางขวานั้น เป็นสิ่ง
ที่เห็นเด่นชัดมากในช่วงเวลา 6 ตุลาคม 2519

สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง เป็นผลโดยอ้อมของวิกฤตการณ์ทางการเมืองเมืองครั้งนี้ก็คือ
การให้บทเรียนและประสบการณ์ทางการเมืองและสังคมระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง
ระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนทั่วไป สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย ซึ่งมีลักษณะ
เป็นเผด็จการโดยกลุ่มทหารและข้าราชการมาเป็นเวลานาน จนทำให้เกิดความรู้สึก
เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาประชาธิปไตยของไทยจะไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่คนไทยทั้งประเทศปรารถนานั้น ควรจะต้องแก้ไขกันที่สาเหตุ

1. ในทางสังคม ควรให้ประชาชนได้รับการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างค่อเนื่อง ควรจะได้มีการจัดเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยไว้ในหลักสูตรการเรียนของนักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เพราะส่วนใหญ่ของประเทศจะผ่านการศึกษาในระดับประถมศึกษา และบางส่วนจะออกไปประกอบอาชีพ ถ้าจัดหลักสูตรนี้ไว้ในระดับสูงขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศก็จะไม่ได้ความรู้เรื่องการเมือง ดังนั้นจึงควรแทรกความรู้ทางการเมือง เข้าไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา นอกจากนั้นควรเผยแพร่ความรู้โดยผ่านทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ⁵ และต้องกระทำอย่างค่อเนื่องและมีเป้าหมาย เพื่อเป็นการสร้างค่านิยมของประชาชนให้สอดคล้องและเอื้อค่อการเป็นประชาธิปไตย

2. ในด้านการสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง จากสภาพโครงสร้างสังคมไทย ยังมีลักษณะที่ไม่เอื้อค่อประชาธิปไตยตามที่ได้วิเคราะห์แล้วในบทที่ 3 พบว่าอุดมการณ์ทางการเมืองของไทยในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีน้อยและยังมีลักษณะเป็นอุดมการณ์ทางอนุรักษนิยมซึ่งเป็นอุปสรรคค่อการพัฒนาประชาธิปไตย จึงควรสร้างอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้แก่อำประชาชนโดยให้ประชาชนมีโอกาสเลือกตั้งผู้ปกครองประเทศได้อย่างแท้จริงและถูกต้องโดยปราศจากการทุจริตนับ เป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจตามระบอบประชาธิปไตยที่กำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานเอาไว้ว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน การที่ประชาชนได้มีโอกาสเลือกผู้ปกครองได้อย่างแท้จริงย่อมหมายความว่า การให้ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยได้เป็นไปอย่างถูกต้อง อันจะเป็นผลให้กระบวนการทางการเมืองการปกครองได้พัฒนาได้ถูกต้อง ด้วยประชาชนจะมีความรู้สึกว่ รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลของประชาชน อำนาจของรัฐบาลก็จะมีรากฐานมั่นคงและมีความชอบธรรม

⁵

Kenneth P. Langton, Political Socialization (New York : Oxford University Press, 1969) p. 20.

3. ทางเศรษฐกิจ รัฐบาลจะต้องจัดให้มีการวางแผนระยะยาว เพื่อยกระดับ รายได้ของประชาชนทั่วไปให้สูงขึ้น โดยเพิ่มรายได้ประชากรต่อหัวให้มากขึ้น ขยายงานการ พัฒนาความเจริญทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ไปสู่ส่วนภูมิภาค ควบคุมราคาสินค้า ขยายความเจริญไปสู่ชนบท ยกกระดับรายได้ของประชาชนในชนบทให้สูงขึ้น เพื่อลดช่องว่าง ระหว่างชนชั้นและเพื่อลดความกังวลใจของประชาชนในเรื่องปากท้อง จะได้หันมาสนใจและ เข้าร่วมทางการเมืองบ้าง รัฐบาลจะต้องควบคุมการดำเนินงานทาง เศรษฐกิจของ เอกชน อย่าให้เอกชนผู้ขาดกิจการต่าง ๆ ทาง เศรษฐกิจทั้งหมด เพราะจะทำให้สามารถกำหนดราคา สินค้าได้ตามชอบใจ และต้องไม่ให้ข้าราชการหรือนักการเมือง เข้าไปมีส่วนหรือ เป็นกรรม การในบริษัทการค้าต่าง ๆ ดังเช่น รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2517 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา

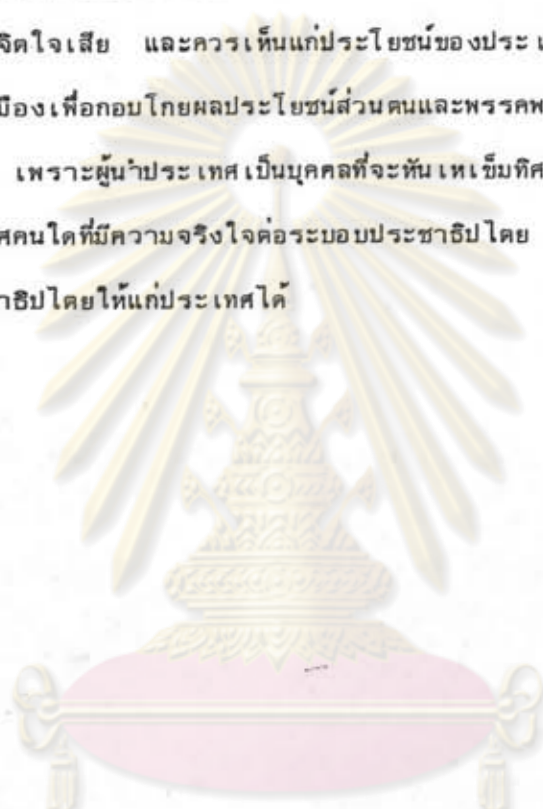
4. ในด้านสถาบันทางการเมือง คือ พรรคการเมืองควรจะมีการดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง พรรคการเมืองของประเทศประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีพรรคใหญ่เพียงสองพรรคซึ่งได้ รับความนิยมจากประชาชน และมีโอกาสผลักดันเป็นรัฐบาล พรรคฝ่ายค้านจะเป็นพรรคที่คอย ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ถ้ารัฐบาลดำเนินนโยบายผิดพลาด ฝ่ายค้านก็จะทำการหัก ท้วง แต่ถ้ารัฐบาลดำเนินนโยบายถูกต้องก็ให้การสนับสนุน ถ้ามีพรรคการเมืองหลายพรรค เช่น พรรคการเมืองไทยขณะนี้ แต่ละพรรคมีอุดมการณ์แตกต่างกันมาก การจัดตั้งรัฐบาลก็ยุ่ง ยากและมุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว ทำให้รัฐบาลไม่สามารถจะจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพได้ ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดลักษณะของพรรคการเมืองให้รัดกุมกว่าที่เป็นอยู่นี้ เพื่อขจัดพรรค การเมืองที่ไม่ถูกต้องให้หมดไป

5. ทางการเมือง รัฐบาลควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่ประชาชน อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ซึ่งจะกระทำได้โดยการให้การศึกษาแก่ประชาชนในสถาบันการศึกษา ทุกระดับ และในทุกท้องที่ และควรจัดให้มีการเลือกตั้งบ่อยครั้งทั้งในระดับประเทศ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในระดับท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภา เทศบาลหรือสมาชิกสภาจังหวัด เพื่อเป็นการฝึกนิสัยการเป็นประชาธิปไตยให้กับประชาชน และ รัฐบาลจะต้องควบคุมการดำเนินการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม เพื่อ เสริมสร้างทัศนคติ ที่ดีต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตย.

6. การศาล การพิจารณาพรรคคดีต่าง ๆ ทางศาลควรมีอิสระในการ พิจารณาคดีความโดยปราศจากการแทรกแซงจากฝ่ายบริหารและจะต้องพิจารณาอย่างเป็นธรรม

เพราะการที่จะดูว่าประเทศไทยมีความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด ดูได้จากกระบวนการเลือกตั้งและระบบการศาล ระบบการเลือกตั้งได้มีการเลือกตั้งบ่อยครั้งและต่อเนื่อง มีความเป็นอิสระและเสมอภาค มีเสรีภาพในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงใด ในการศาล ดูจากผู้พิพากษาได้พิจารณาพิพากษาคดีความต่าง ๆ โดยปราศจากการแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร

7. ผู้นำประเทศควรจะมีความจริงใจต่อระบอบประชาธิปไตย ควรขจัดความใคร่ในอำนาจออกจากจิตใจเสีย และควรเห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติเป็นใหญ่ ไม่ควรหวังตำแหน่งทางการเมืองเพื่อกอบโกยผลประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวก ควรคำนึงถึงส่วนรวมและประเทศชาติ เพราะผู้นำประเทศเป็นบุคคลที่จะหันเหเข็มทิศทางการเมืองไปสู่ระบอบใดก็ได้ ผู้นำประเทศคนใดที่มีความจริงใจต่อระบอบประชาธิปไตย ก็ไม่เป็นการยากเลยที่จะวางรากฐานประชาธิปไตยให้แก่ประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย